

Як бачимо, основна мета стимулювання в слідчих підрозділах Національної поліції – це отримання максимального результату від використання кадрового потенціалу, що дає змогу значно підвищити загальну ефективність службової діяльності слідчих в умовах сьогодення.

Таким чином, слід наголосити на винятковій важливості сукупності усіх вищевказаних факторів, які не тільки стимулюють працівника слідчого підрозділу поліції до ефективної службової діяльності, але й скеровують його поведінку. Відповідно, стимулювання – це і засіб дотримання слідчими в своїй службовій діяльності правил етичної поведінки, і дієвий профілактичний інструмент зміцнення законності і дисципліни, що є важливим для посилення інституту відповідальності поліцейських в цілому. Відповідно через стимули формується позитивний імідж Національної поліції у суспільстві в цілому.

1. Про організацію діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України: наказ МВС України від 06.07.2017 № 570. БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17#Text>
2. Робота слідчого в умовах сьогодення. Юридичний вісник України – 2023. URL: <https://lexinform.com.ua/v-ukraini/robo-ta-slidchogo-v-umovah-sogodennya/>
3. Чухраєва Г.В. Стреси та дистреси в діяльності працівників поліції. Вісник Харківського національного університету, 2016. Вип. 59. С. 94–97.
4. Литвин В. В. Основні чинники професійної мотивації майбутнього поліцейського. *Ūridiĉna psihologiâ*. 2017. № 2 (21). С. 145-155.
5. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № 40-41. стор. 1970, стаття 379. (в ред. від 02.08.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
6. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>

Інна Медяник,
аспірант кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСНОВНІ КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «БЕЗПЕКОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ»

Воєнна агресія Російської Федерації, що спричинила зміну суспільних відносин у безпековій сфері, стала наслідком трансформації й в інших сферах життєдіяльності суспільства і держави. Акцент змістився на врегулювання та підтримку стабільності суспільних відносин, зокрема щодо захисту суверенітету нашої держави та забезпечення безпеки громадян та

інших осіб, що проживають на території України. Активні бойові дії спричинили появу нових термінів у правовій сфері, що відображає сучасні тенденції як зовнішньої, так і внутрішньої політики. Одним із таких термінів є поняття «безпекове середовище», що характеризує діяльність суспільства та держави у сучасних умовах.

Проблемам забезпечення національної безпеки України приділяли увагу такі вчені: С. Андреев, О. Власюк, Д. Венцковський, О. Дзьобань, С. Домбровська, Ю. Древаль, А. Качинський, В. Мамонов, Н. Нижник, Г. Пономаренко, І. Проценко та інші. Окремі аспекти формування безпекового середовища досліджували В. Бочарніков, І. Кріцак, І. Левадний, Т. Матюшкова, О. Мотайло, О. Резнікова, С. Свешніков, В. Семенов, В. Франчук та деякі інші.

Загалом поняття «безпекове середовище» досить часто використовується як на практиці, так і в наукових дослідженнях. Проте аналіз національного законодавства дає змогу зробити висновок про нормативну невизначеність поняття «середовище безпеки» або «безпекове середовище», що ускладнює практичне його забезпечення, зокрема на тимчасово окупованих територіях.

Досліджуючи особливості національної стійкості в умовах мінливого безпекового середовища, О. Резнікова дійшла висновку, що безпекове середовище в Україні відзначається значним рівнем невизначеності, впливом глобальної динаміки та тенденцій, а також наявністю різноманітних невіршених проблем у рамках державного управління та національної безпеки [8, с. 301]. Оскільки безпекове середовище зазнає змін, прийняття системного механізму гарантування національної стабільності відповідає вимогам України щодо створення додаткових шляхів захисту національної безпеки в умовах всеохоплюючих заходів протидії ризикам і загрозам будь-якого типу та джерела. Для реального забезпечення національної безпеки необхідно реалізувати державну політику, спрямовану на посилення сильних сторін у безпековій сфері та створення інноваційних механізмів розвитку суспільства і держави. Ця політика має включати формулювання конкретних цілей і завдань, зокрема у сфері протидії російській агресії, а також їх ефективну реалізацію.

Під безпековим середовищем деякі автори пропонують розуміти політико-дипломатичну, військову та інформаційну системи, у межах яких можуть бути створені сприятливі чи небезпечні умови для настання потенційних чи реальних загроз національним інтересам [2, с. 34]. Роль держави, на думку вчених, полягає у тому, щоб визнати ці загрози та усунути їх, щоб забезпечити власну безпеку шляхом взаємодії з міжнародними інституціями та організаціями.

В. Бочарніков пропонує розуміти безпекове середовище як сукупність зовнішніх та внутрішніх правових відносин між відповідними суб'єктами – органами публічної влади та інститутами громадянського суспільства в усіх

сферах національної безпеки; обставин, умов та факторів, що безпосередньо чи опосередковано впливають або можуть мати вплив на ці відносини [3, с. 6]. Ці правовідносини можуть виходити з цілого ряду джерел, включаючи явища, події чи дії чи бездіяльність, що здійснюються фізичними або юридичними особами, які знаходяться під юрисдикцією держави.

Деякі науковці виокремлюють внутрішнє та зовнішнє середовище, акцентуючи увагу на першому. Під внутрішнім безпековим середовищем автори пропонують розуміти умови та фактори існування України, що виникають та існують у сферах суспільного життя, за які відповідає окремий орган державної влади [6, с. 96]. На думку вчених, виокремлення поняття «внутрішнє безпекове середовище» дозволяє більш свідомо запроваджувати практичні безпекові концепції, заходи, програми тощо.

Досліджуючи роль МВС у системі забезпечення безпекового середовища, К. Бугайчук також дійшов висновку, що безпекове середовище в контексті діяльності МВС України – це сукупність внутрішніх сфер суспільно-політичного життя країни, в яких Міністерство внутрішніх справ формує державну політику та реалізує свої повноваження як суб'єкт сектору безпеки та оборони з метою забезпечення сталого розвитку держави, а також захисту життєво важливих інтересів людини і громадянина та суспільства [4].

Досліджуючи безпекове середовище, В. Франчук, П. Пригунов, С. Мельник, В. Гобела, Н. Шупрудько зауважили, що середовище, пов'язане з безпекою, традиційно має три складові: небезпечне середовище, в якому загрози діють з руйнівною силою, і в той же час немає безпечного механізму їх усунення, або в силу різних обставин вони не можуть бути застосовані (наприклад, в умовах війни на тимчасово окупованих територіях, створити умови та відносини, що забезпечували б право людини і громадянина на захист порушених її прав і свобод практично неможливо; саме тут є найбільша потреба змінити небезпечне середовище на безпечне); безпечне середовище, що характеризується відсутністю реальних загроз; середовище безпеки, в якому виникають певні потенційні та реальні загрози та діють на них, але в той же час держава, суспільство та людина мають відповідні можливості та механізми протидії [10, с. 249]. Тому термін «безпекове середовище» означає, з одного боку, наявність у суспільстві та державі можливостей та інструментів, що можна використовувати для захисту від внутрішніх та зовнішніх загроз, а з іншого боку – результат діяльності різних інституцій, спрямованих на протидію їм.

У 2022 році Міністр внутрішніх справ України Д. Монастирський презентував проекти МВС для формування безпекового середовища в Україні та зауважив, що в рамках формування безпекового середовища в Україні важливим є концепція «безпечної громади» [5]. Проєкт «Безпечна країна» містить проєкт «Безпечне місто», що базується на системі відеокамер і подальшому опрацюванні даних із них. У проєкті «Безпечна країна» йдеться про безпековий публічний простір – залізничні вокзали,

автовокзали, а також торговельні центри. Крім того, він зазначив, що для реалізації проєкту буде підготовлено низку законопроєктів.

В Україні є практичний досвід формування якісного безпекового середовища для громад, розроблено відповідні методичні поради, концепції тощо. Зокрема, Інститутом «Миру та Порозуміння» розроблено методологію створення безпекового середовища на рівні громади [1], а також запропоновано методологію створення системи безпеки, що допоможе громадянам самостійно пройти повний цикл розробки та реалізації ефективної програми її забезпечення [9], розроблено проєкт стратегії громадської безпеки та цивільного захисту [7]. Проте ці напрацювання були здійснені до початку повномасштабного воєнного вторгнення, тому інтерес становить характеристика безпекового середовища в умовах воєнного стану в Україні.

Отже сучасні виклики та загрози безпековому середовищу України, спричинені військовою агресією Російської Федерації, істотно змінили фундаментальний характер безпеки в Україні. Аналіз національного законодавства дає змогу зробити висновок про нормативну невизначеність поняття «безпекове середовище», що ускладнює практичне його забезпечення.

На основі досліджених наукових підходів пропонуємо визначити безпекове середовище як сукупність динамічних суспільних відносин, що виникають, існують і трансформуються в сприятливі або небезпечні (потенційні та реальні) для громадянина, суспільства та держави явища (загрози), сформовані під впливом внутрішніх та зовнішніх чинників.

1. Безпечна громада: зміцнення потенціалу громади заради створення безпечного середовища. 2019. URL: <https://cop.org.ua/ua/korysni-materialy/broshura-bezpechna-gromada-zm-tsnennya-potents-alu-gromadi-zaradi-stvorennya-bezpechnogo-seredovishcha>

2. Богданович В.Ю., Ільяшов О.А., Комаров В.С., Олексіюк В.В. Підхід до оцінювання безпекового середовища в сучасних умовах ведення збройної боротьби. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняховського*. 2021. № 2 (72). С. 33-39.

3. Бочарніков В.П., Свешніков С.В. Безпекове середовище 2030 : монографія. Київ: «Майстер Книг», 2019.

4. Бугайчук К.Л. Сутність терміну «безпекове середовище» в контексті діяльності Міністерства внутрішніх справ України // The 4th International scientific and practical conference «Actual problems of modern science» (January 31– February 3, 2023). Boston, USA. International Science Group. 2023. Pp. 114-118.

5. Денис Монастирський презентував проєкти МВС для формування безпекового середовища в Україні, 07 жовтня 2022 року. Урядовий портал (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/denys-monastyrskiyi-prezentuvavproekty-mvs-dlia-formuvannia-bezpekovooho-seredovyshcha-v-ukraini>

6. Погрібний С., Кріцак І., Денищук Д. Необхідність розроблення концепції безпекового середовища на прикладі МВС України: нормативно-кримінологічні та духовно-ціннісні аспекти. *Нове українське право*. 2022. Вип. 4. С. 95-103.

7. Проєкт Стратегії громадської безпеки та цивільного захисту України,

затверджений Указом Президента України від 29.06.2021 року. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/ministry/normativna-baza-mvs/proekti-normativnix-aktiv/strategiya-gromadskoyi-bezpeki-ta-civilnogo-zaxistu-ukrayini-zatverdzeno-vid-29062021>

8. Резнікова О.О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища: монографія. Київ: НІСД, 2022. 532 с.

9. Самофасилітація безпеки у громаді: методичний посібник для громад. 2021. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/самофасилітація-безпеки-у-громаді>

10. Франчук В., Пригунов П., Мельник С., Гобела В., Шупрудько Н. Безпекове середовище: теоретико-методологічні засади. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2023. № 3 (50). С. 247–255.

В'ячеслав Плєскач,

здобувач ступеня доктора філософії (право)

Науково-дослідного інституту державного

будівництва та місцевого самоврядування

Національної академії правових наук

України

Науковий керівник –

д.ю.н., проф. **Павло Любченко,**

член Центральної виборчої комісії

ЗАПОЗИЧЕННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ КОНСТИТУЦІЙНИХ СУДІВ КРАЇН ЄВРОПИ – ЯК ІНСТРУМЕНТ В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ В УКРАЇНІ

Протягом останніх років євроінтеграційні процеси в Україні значно прискорюються. І в першу чергу це, безумовно, стосується прагнень України набути повноправного членства в Європейському Союзі і проявляється в приведенні національного законодавства України у відповідність до права ЄС. Проте лише такою адаптацією законодавства, та і власне зближенням України лише із правом Європейського Союзу, євроінтеграція не обмежується – адже спільність політичного, культурного і економічного курсу розвитку в країнах Європи, спільність цінностей та юридичних принципів проявляється також і в багатьох інших сферах. Однією з таких сфер є конституційне судочинство, де в країнах Європи багато років спостерігається тенденція зближення практики конституційних судів, врахування одними судами практики інших судів і навіть її пряме її запозичення (інкорпорація).

Така тенденція має місце останніми роками і в Україні. Перші прояви не те, щоб запозичення, але врахування судьями Конституційного Суду України практики зарубіжних конституційних судів країн Європи мали місце ще в 2018 році. Наприклад, суддя КСУ Мельник М.І. посилається на практику